

Noen tanker om tillit, teknologi og forvaltning

Jahn Petter Johnsen og Signe A. Sønvisen

Norges fiskerihøgskole,

UiT Norges arktiske universitet

E-post: Jahn.Johnsen@uit.no, signe.a.sonvisen@uit.no

Hva er tillit?

Wikimedia Commons

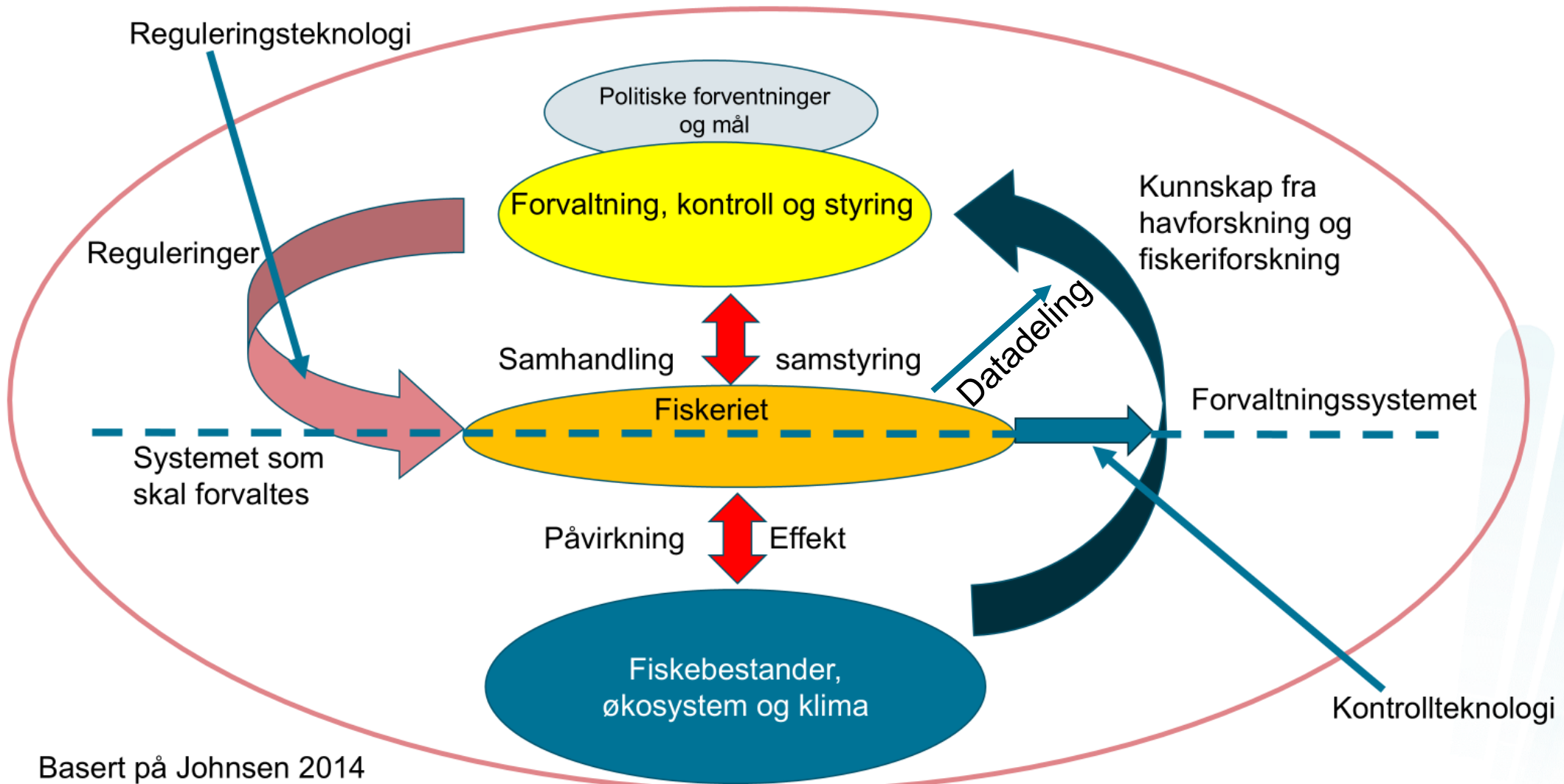
- Tillit er en forventning hos en person til en annen person, en organisasjon eller en institusjon om en bestemt atferd
- Tillit er et relasjonelt fenomen – en har tillit til bestemte andre mennesker eller institusjoner
- Tillit krever gjensidighet
- Tillit forutsetter fravær av tvang
- Tillit er forventning
- Tillit er sårbar

Tillit i dynamiske og uregjerlige fiskerier

- Store variasjoner
 - Internasjonalt samarbeid
 - Eksportavhengighet og markedssvingninger
 - 100% kontroll er umulig
 - Regulering er et nødvendig onde
- ➔
- Fiskeriforvaltning er et «vrangt problem»
 - Vrange problemer må løses politisk
 - Løsninger avhenger av tillit!
 - Eksempel: Tillitsbaserte løsninger om havdeling
 - Utfordres av endringer i fangstteknologi
 - Støttes av AIS-data

Forvaltningssystemet

Basert på Johnsen 2014

Forsvarlig forvaltning av fellesskapets ressurser forutsetter:

- Tillit mellom næringsaktørene
- Tillit til at de handler i tråd med lover, regler og sosiale normer
- Tillit til at kunnskapsproduksjon skjer på forsvarlig måte
- Tillit til kunnskapens innhold
- Tillit til at forvaltningsordninger innføres for å gjøre det best mulig for alle
- Tillit til prosessene og institusjonene som har forvaltningsansvaret
- Tillit til at tiltakene har effekt

Mener «papirmølle» setter fiskerne i fare: – Tenker med gru på de mørke høstdagene

Nye krav om rapportering gir hodebry for fiskere på små båter. – Jeg er dypt bekymret, sier fisker Roger Hansen.

Skarsvåg Kystfiske A/S har vært ute på sjøen to ganger etter nye regler ble innført. Fisker Roger Hansen mener politikerne bør snu før det er for sent.

FOTO: SKARSVÅG KYSTFISKE A/S

Fra 1. juli i år ble [ERS-forskriften](#) innført for fartøy mellom 11 og 15 meter.

[Sondre Skjelvik](#)
Journalist

[Sofie Retterstøl Olaisen](#)
Journalist

Publisert 6. aug. 2022 kl. 18:14
Oppdatert 6. aug. 2022 kl. 18:24

Artikkelen er flere år gammel.

Hvordan har vi bygd tillit?

- Høg grad av “samstyring” – dvs at næringsorganisasjoner og utøvere i stor grad har deltatt i å utforme forvaltningsregler
- Samstyring er et viktig trekk ved den norske samfunnsmodellen
- De styrende og de som skal styres samarbeider og deler ansvar – lang historie i norsk fiskerinæring
- Fra Råfiskloven av 1938 fram til dagens kompromissbaserte fordelingsystem
- Men med det stadig mer detaljerte forvaltningssystemet oppstår det “tillitshull”

(Kilde: Johnsen og Finstad, 2020)

Industri

eq.no

rs 2026 til
ne aktiviteter
rosal-området
masjon!

Advarer mot fusk i næringa – to åpenbare metoder å jukse på

– Jeg synes det er rart hvordan enkelte aktører kan klare å skape marginer slik markedet er, sier fiskekjøper. Umulig å være på alle mottak til enhver tid, svarer fiskeridirektoren.

Skrøt levert ved en tidligere anledning.
Foto: Jørn Mikael Hagen/NTV

Julie Arntsen
Jørn Mikael Hagen/NTV

Publisert 9. februar 2020, kl. 05:02

– Jeg synes det er rart hvordan enkelte aktører kan klare å skape marginer slik markedet er. Flesteparten klarer ikke det, sier daglig leder

Hva skjer med tillit i en digital tsunami?

- Digital transformasjon i fiskeriene og i samfunnet
 - Nye teknologiske løsninger
 - Teknologioptimisme
 - Automatisering og digitalisering
 - Sikrere innveieing
 - Datadeling
 - “Naiv” tru på tekniske løsninger?
 - Mulighet for overvåking
 - Mulighet for misbruk
 - Reguleringer av teknologi henger etter
 - Tillit til systemet kan svekkes

Forvaltningsutfordringer

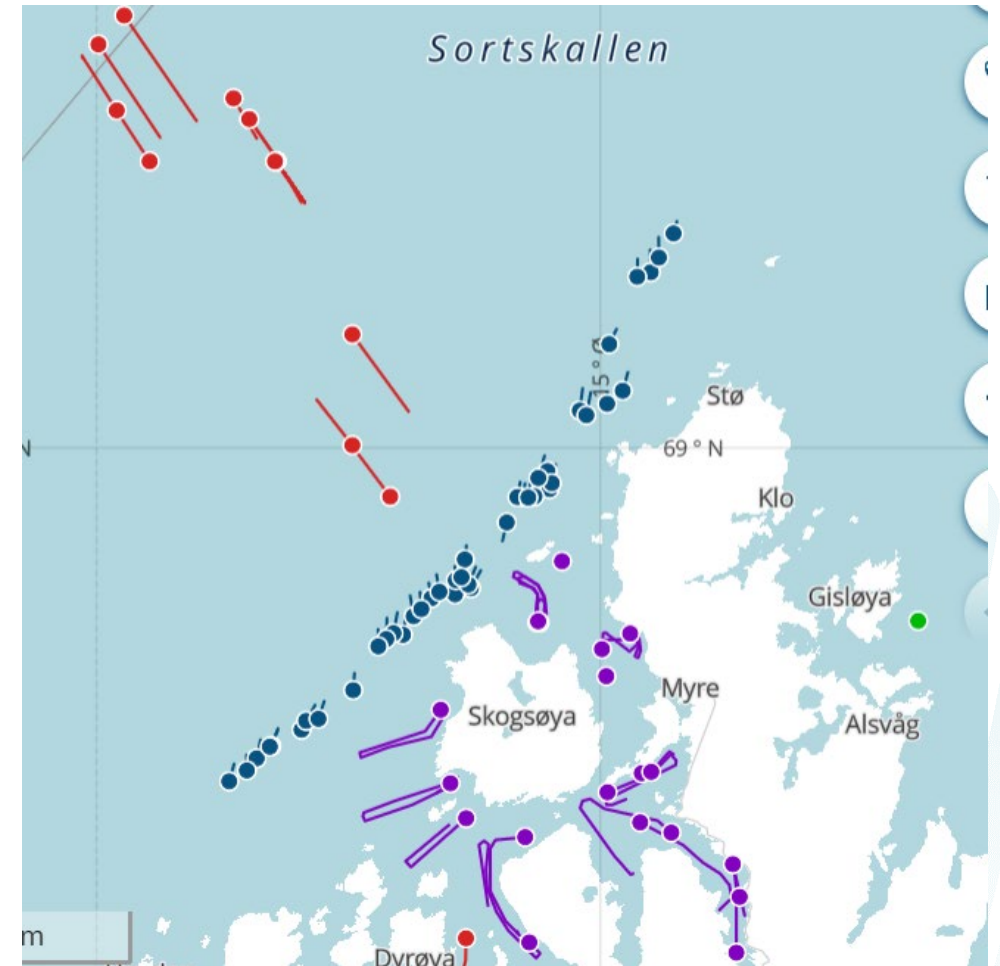
- Digitalisering og innføring av ny teknologi gir tekniske utfordringer
- Organisatoriske utfordringer
- Krever regeltilpasning, som kan skape utfordringer
- Det skaper nye relasjonelle utfordringer mellom
 - Forvaltning
 - Næring
 - Systemleverandører
- Kan kreve endret atferd fra alle parter
- Skjønnsrom innsnevres – på godt og ondt

Foto: privat

Vi kan digitalisere mye

- Tekniske og digitale løsninger og datadeling kan lette overvåking og kontroll
- Datadeling krever tillit
- Overvåking og kontroll er ikke tilstrekkelig for å sikre etterlevelse i fiskerinæringa
- Det er alltid smutthull i verdikjeden
- Legitimitet, opplevd rettferdighet og tillit til forvaltningen er avgjørende for frivillig etterlevelse

Men vi kan ikke digitalisere tillit!

Ny teknologi må bidra til at tillit opprettholdes og styrkes

- **Teknologi må fremme etterlevelse**
 - Unngå kontroll, kommando og tvang
- **Teknologi må øke forvaltningskapasitet**
 - Handtere store datamengder
 - Bedre informerte beslutninger – også om usikkerhet
- **Ny teknologi kan gi kunnskap som avklarer konflikt. Eks AIS- dokumentasjon på områdebruk**
- **Teknologi bør lette arbeidet, ikke gjøre det mer komplisert**
- **Teknologi må tilpasses omgivelsene**

Til ettertanke

**Spørsmålet er
ikke
nødvendigvis:
Hvor mye teknologi
kan vi innføre ?**

**Men kanskje:
Hvordan styrker vi
tillit gjennom bruk
av teknologi?**

Referanser

- Gulbrandsen, T. (2019). Hva er tillit? *Sosiologen*
- Jentoft, S., & Chuenpagdee, R. (2015). Assessing Governability of Small-Scale Fisheries. In S. Jentoft & R. Chuenpagdee (Eds.), *Interactive Governance for Small-Scale Fisheries - Global Reflections*. Springer
- Johnsen, J.P. (2014) Is fisheries governance possible? *Fish and Fisheries*.
- Johnsen, J. P. og Finstad, B. P. (2020). Er en annen verden mulig? Et institusjonelt perspektiv på kystopprør. I R. Almås & E. M. Fuglestad (Red.), *Distriktsopprør. Periferien på nytt i sentrum*. (s. 195–215). Dreyer Forlag A/S.)

Takk for meg!

